

Оксана Желай,

наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Ірина Соболєва,

провід. бібліограф,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

БІБЛІОТЕЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАДНИХ ІНСТИТУЦІЙ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ: ДОСВІД СІАЗ І НЮБ НБУВ

Розглянуто роль і значення наукової бібліотеки в процесі розвитку соціально-політичної комунікації, зокрема інформаційно-аналітичне забезпечення місцевих органів державної влади та самоврядування. Проаналізовано досвід роботи СІАЗ і НЮБ НБУВ щодо наповнення каналів комунікації влади і громади науковою суспільно значущою інформацією, що окреслює стратегічні напрями розвитку демократичного суспільства. Обґрунтовано, що напрацювання аналітичних структур наукової бібліотеки становлять значний потенціал для подальшого розвитку державної системи стратегічних комунікацій.

Ключові слова: наукова бібліотека, інформаційно-аналітичний супровід регіональних органів державної влади і місцевого самоврядування, стратегічні комунікації.

У сучасних політичних умовах посилення значущості інформаційної складової у державному розвитку актуалізує проблеми забезпечення суспільно-інформаційних запитів, ефективність комунікативної взаємодії у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Для подальшого стабільного розвитку країни вкрай необхідним є забезпечення системи державного управління ефективною системою інформаційно-комунікативного зв'язку між владою та громадянським суспільством. Розуміння владою і суспільством проведення реформ і змін, їх підготовка, вироблення необхідних рішень і подальша їх реалізація потребують відповідного інформаційного супроводу. Це посилює роль провідних суб'єктів інформаційного ринку –

наукових бібліотек, які вдосконалюють свою діяльність, зокрема інформаційно-аналітичний напрям для ефективного забезпечення всезростаючих інформаційних запитів, зокрема у сфері державного управління.

Метою статті є осмислення й теоретичне узагальнення практики аналітичних підрозділів НБУВ у процесі інформаційно-аналітичного супроводу місцевих органів державної влади та самоврядування. Акцентується увага на потенціалі досвіду аналітичних підрозділів наукової бібліотеки як перспективного чинника розбудови державної системи стратегічних комунікацій.

У своїх працях В. Горовий, Н. Сляднева, Т. Гранчак, Л. Чуприна, Н. Іванова, В. Пальчук та інші науковці акцентують увагу на зростаючому значенні діяльності аналітичних бібліотечних структур в умовах необхідності вироблення дієвих стратегій протистояння громадянського суспільства деструктивним інформаційним впливам, затвердження наукової бібліотеки як ефективного суб'єкта в системі стратегічних комунікацій, що передбачає застосування бібліотечними фахівцями спеціальних знань і навичок для ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення як широкого загалу бібліотечних користувачів, так і цільових груп, зокрема представників владних, бізнесових, громадських структур.

Як наголошує Т. Гранчак, «виконуючи інформаційні замовлення владних структур стосовно вивчення громадської думки з різних суспільно-політичних і соціально-економічних проблем, бібліотека виступає опосередкованим каналом зворотного зв'язку у процесі політичної комунікації, даючи владі змогу зробити висновки щодо ефективності як урядової політики, так і тієї політичної комунікації, що була нею здійснена. Фактично співробітниками бібліотек готується інформаційна база для владних висновків стосовно того, на яку саме управлінську ініціативу очікує громадськість» [1, с. 168].

Представники органів державної влади, сфери бізнесу, політики, культури, науки стикаються з труднощами в процесі пошуку серед великої кількості інформресурсів необхідної їм інформації, яку, проаналізувавши на предмет релевантності, необхідно систематизувати, згрупувати, тобто підготувати для подальшого використання в роботі. Для прийняття важливих управлінських рішень владним структурам потрібно спиратися на ґрунтовні дослідження певних проблем, оперативний аналіз суспільних процесів. На забезпечення таких запитів спрямовується інформаційно-аналітична діяльність Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ) і Національної юридичної бібліотеки (НЮБ) НБУВ. Головне призначення інформаційно-аналі-

тичної діяльності – «залучення якісно нової інформації та знань, а також створення систематизованої інформації для прийняття рішень на різних рівнях буття людини: особистісному, колективному, суспільному», – зазначає В. Ільганаєва [3, с. 119].

Аналітичні підрозділи НБУВ вже понад чверть століття спрямовують свою діяльність на інформаційний, науковий, інформаційно-аналітичний супровід державних владних структур. У межах виконання планових та оперативних завдань з цього напрямку бібліотечні фахівці-аналітики вдосконалюють технології поточного інформування на основі оперативної аналітико-синтетичної переробки вхідного документного потоку бібліотеки, кумуляції отриманої аналітичної інформації й передачі її органам влади через телекомунікаційні засоби зв'язку. З 2001 р. забезпечення інформаційно-аналітичними продуктами органів державної влади розширилося до рівня обласних, міських, районних державних адміністрацій і рад усіх рівнів. Наразі для систематичного оперативного інформаційного забезпечення регіональних органів влади та місцевого самоврядування на електронні адреси їхніх офіційних веб-представництв розсилаються, зокрема: інформаційно-аналітичний журнал «Україна: події, факти, коментарі», що відображає суспільно-важливі події, аналітичні, оціночні та прогностичні матеріали, а також довідкову інформацію, орієнтовану на управлінські структури; інформаційний бюлетень «Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти»; інформаційно-аналітичний бюлетень «Громадська думка про правотворення» та ін.

Електронна версія бюлетеня «Громадська думка про правотворення», що готується на основі моніторингу електронних ресурсів правової тематики, містить аналітичні та прогностичні матеріали; значний інтерес бюлетеня становить рубрика «Щоденник блогера», куди відбираються ґрунтовні, серйозні коментарі науковців, лідерів думок, політичних та громадських діячів з відповідної тематики.

Зростаючого значення як джерела суспільно важливої інформації набули також актуальні матеріали прес-конференцій з резонансної тематики, виступів державних і політичних діячів, що відбуваються в УНІАН, Інтерфаксі-України, Інституті Горшеніна тощо. У цих заходах беруть участь власні кореспонденти СІАЗ і НЮБ НБУВ. Їхні матеріали постійно публікуються в журналі «Україна: події, факти, коментарі», бюлетені «Громадська думка про правотворення». Досвід використання інформаційних матеріалів прес-конференцій, круглих столів свідчить про важливість цього виду інформації для формування об'єктивного уявлення про події великого суспільного значення, і в той самий час такі

матеріали стають важливою складовою поповнення баз соціальної інформації, літописної спадщини сучасності.

Випуски, що надходять в усі регіональні представництва місцевих владних і самоврядних структур, регулярно та оперативно висвітлюють урядові заходи й рішення, ефективність впроваджуваних змін і реформ, суспільно значущі події у країні та за кордоном, результати громадських обговорень, вітчизняний та зарубіжний досвід вирішення певних питань державного управління, самоврядування тощо. Розміщені у випусках аналітичні статті наукових співробітників містять широкий спектр оцінок фахівців і експертні висновки стосовно ситуації в країні та перспектив розвитку. Прогнозно-аналітичні матеріали, що ґрунтуються на науковому аналізі досвіду та містять вірогідні моделі розвитку ситуації, є важливим інтелектуальним наративом для прийняття управлінських рішень. «Виправданість використання наративних інформаційно-аналітичних продуктів у інформаційних обмінах сьогодні обумовлюється інформаційною ситуацією: необхідністю змін в організації суспільного життя в Україні відповідно до специфіки вимог постіндустріального суспільства та організації протистояння зовнішній інформаційній агресії. Таким чином, розвивається усвідомлений процес структування соціально корисної інформації відповідно до цілей, сформульованих суспільством на базі свідомого визначення орієнтирів розвитку» [4].

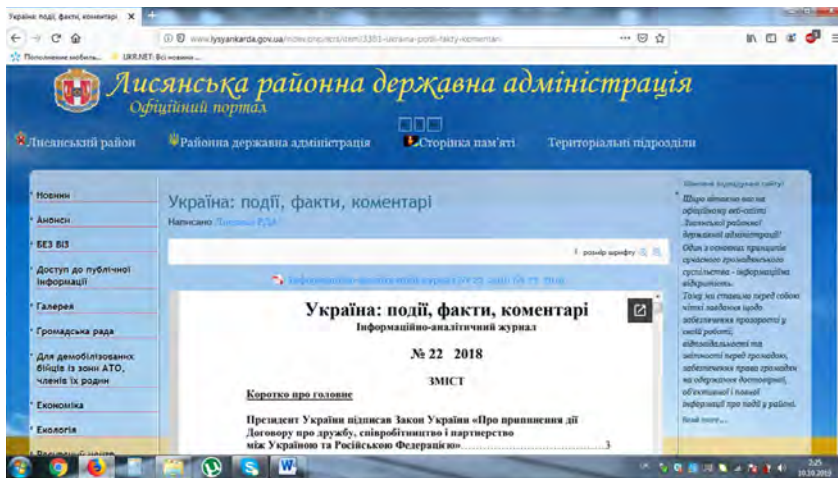

Рис. 1. Сайт Лисянської РДА, Черкаська область (<http://www.lysankarda.gov.ua/index.php/scrs/item/3381-ukraina-podii-fakty-komentari>)

Представники регіональних органів державної влади та місцевого самоврядування регулярно отримують аналітичні матеріали НЮБ і СІАЗ НБУВ для використання у своїй роботі, а також оприлюднюють випуски бюлетенів на своїх сайтах для забезпечення суспільно важливою оперативною інформацією місцеву громаду (рис. 1, 2, 3):

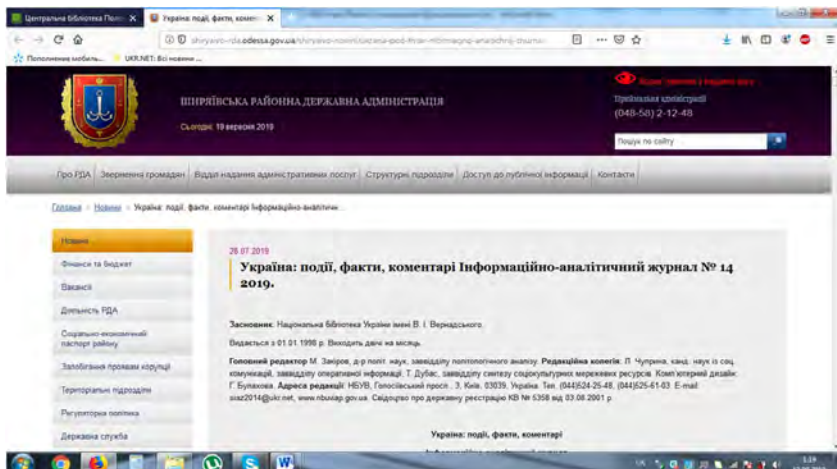

Рис. 2. Сайт Ширяївської РДА, Одеська область

(<http://shiryaivo-rda.odessa.gov.ua/shiryaivo-novini/ukrana-pod-fntar-nformacjno-analtichnij-zhurnal-14-2019/>)

Оприлюднення органами місцевої влади і самоврядування на своїх сайтах бібліотечних інтелектуальних, інформаційно-аналітичних продуктів сприяє ширшому забезпеченню громадян суспільно значущою перевіреною інформацією, наповненню інформаційного простору компетентними матеріалами, що доносять реальний стан справ і подій без викривлень, зумовлених упередженістю, сприяють забезпеченню громади інформацією щодо державних стратегічних завдань і напрямів розвитку демократичного суспільства.

У регіонах бібліотечні фахівці, зокрема обласних універсальних наукових бібліотек, також відзначають важливість і значущість бібліотечного інформаційного супроводу суспільних перетворень. «Бібліотеки – це перші помічники для голів об'єднаних територіальних громад, вони можуть підказати, де знайти інформацію, допомогти в організації і проведенні заходів. Ми завжди наголошуємо нашим працівникам,

що бібліотека не повинна стояти осторонь від громади, вона має активно працювати з населенням, знати його потреби», – наголошує заступник директора з питань наукової роботи Чернівецької ОУНБ ім. М. Івасюка М. Довгань [2].

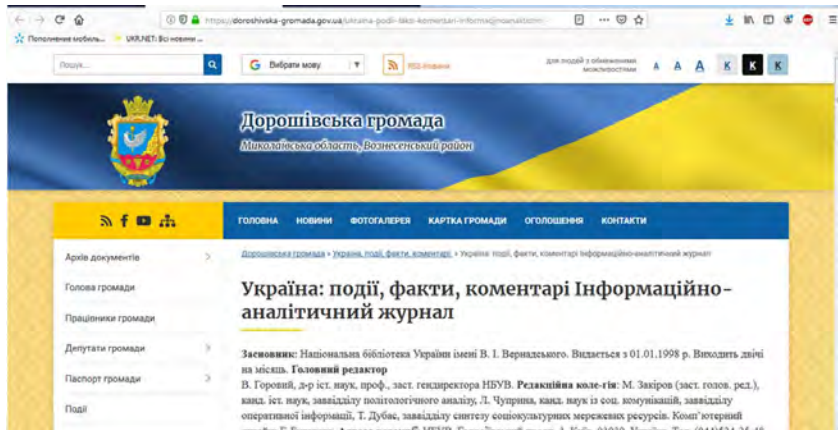

Рис. 3. Сайт Доросівської ОТГ, Миколаївська область
(<https://doroshivska-gromada.gov.ua/ukraina-podiji-fakti-komentari-informacijnoanalitichnij-zhurnal-1538375744/>)

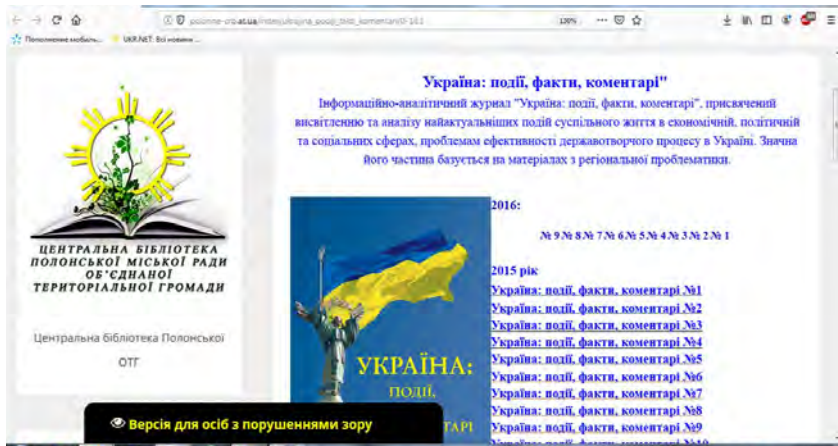

Рис. 4. Сайт Центральної бібліотеки Полонської міськради Полонської ОТГ.
(http://polonne-crb.at.ua/index/ukrajina_podiji_fakti_komentari/0-183)

Бібліотечні фахівці систематично вивчають та аналізують форми співпраці бібліотек і влади в області, розробляють методичні рекомендації для поширення кращих бібліотечних практик у цьому напрямі. Одним із прикладів співпраці бібліотеки і місцевої влади є практика оприлюднення на сайтах публічних бібліотек об'єднаних територіальних громад інформаційних бюлетенів, що розсилаються СІАЗ і НЮБ НБУВ у місцеві управлінські структури (рис. 4, 5).

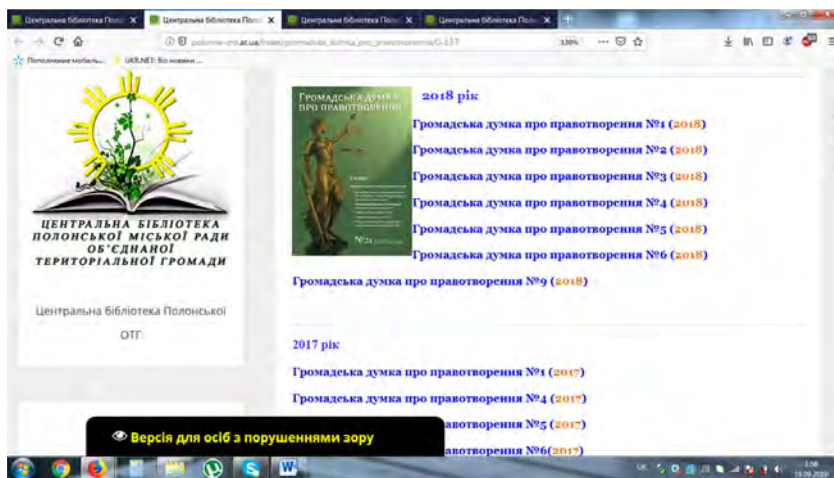

Рис. 5. Сайт Центральної бібліотеки Полонської міськради Полонської ОТГ, Хмельницька область
(http://polonne-crb.at.ua/index/gromadska_dumka_pro_pravotvorennja/0-137)

З метою поліпшення системи дистанційного обслуговування користувачів електронними каналами зв'язку, зокрема оперативного забезпечення в регіонах органів державної влади та місцевого самоврядування, проводиться систематична робота з оновлення бази електронних адрес шляхом:

- регулярного моніторингу e-mail офіційних веб-сайтів державних владних та самоврядних управлінських структур, бази даних сайту ВР України;

- уточнення e-mail користувачів шляхом перегляду отримуваної від них електронної кореспонденції з повідомленнями про зміни їхніх електронних адрес та ін.

У межах цієї роботи виявлено, що останнім часом в Україні значно зросла кількість електронних адрес веб-сайтів місцевих органів державної

влади та органів самоврядування. Так, аналіз бази даних розділу «УКРАЇНА.АДМІН.ТЕР.УСТРІЙ» на офіційному порталі Верховної Ради України (<http://static.rada.gov.ua/zakon/new/NEWSAIT/ADM/dov/zmist.html>) показав, що у 2013 р. тут було вказано 26 електронних адрес обласних рад; у 2016 р. з'явилася інформація про наявність 45 електронних адрес.

У процесі інформатизації суспільства простежується позитивна динаміка поширення новітніх технологій у маленьких містах і селах, що своєю чергою поліпшує інформаційно-комунікативний зв'язок для оперативного інформаційно-аналітичного забезпечення управлінської ланки органів державної влади та самоврядування. Так у 2013 р. селищні ради в усіх областях України мали 25 електронних адрес, у 2016 р. їхня кількість зросла до 230 e-mail. Сукупна кількість електронних адрес веб-сайтів всіх сільських рад в Україні у 2013 р. становила всього 152 e-mail. Наразі лише в Кіровоградській області нараховується 135 електронних адрес сільських рад, у Дніпропетровській області – 174.

З впровадженням реформи децентралізації влади в Україні відбувається добровільне об'єднання територіальних громад, протягом 2015–2018 рр. створено 878 ОТГ. Минулого року об'єднані територіальні громади отримували інформаційно-аналітичні продукти СІАЗ і НЮБ НБУВ на 720 електронних адрес, у 2019 р. розсилка вже охоплює 849 електронних адрес веб-сайтів ОТГ по всій Україні.

Наразі розсилка інформаційно-аналітичних матеріалів СІАЗ і НЮБ НБУВ охоплює 1551 електронну адресу регіональних органів виконавчої влади і рад усіх рівнів, а також ОТГ. Це сприяє реалізації завдання Національної програми інформатизації, що передбачає забезпечення регіонів необхідною і достатньою інформацією з усіх напрямів життєдіяльності. У процесі розбудови інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури збільшується кількість комп'ютерного парку в установах державної влади, в органах самоврядування, і, відповідно, розширюється охоплення бібліотечними інформаційно-аналітичними продуктами (див. таблицю).

Зміцнення матеріально-технічного забезпечення, оновлення комп'ютерного парку сприятиме інформатизації місцевих органів державної влади та органів самоврядування і більш повному охопленню їх бібліотечним інформаційно-аналітичним супроводом.

Наразі місцеві владні інституції в регіонах України через канали електронного зв'язку, що охоплюють 243 e-mail ОДА і РДА, 259 e-mail рад усіх рівнів, 849 e-mail об'єднаних територіальних громад, отримують бібліотечні інтелектуальні інформаційно-аналітичні продукти СІАЗ

і НЮБ НБУВ, що містять суспільно важливі матеріали, у яких відображаються експертні оцінки суспільно-політичних, економічних подій; аналіз вітчизняного й зарубіжного досвіду розв'язання певних проблем життєдіяльності і державотворення; прогнозно-аналітичні дослідження перспектив розвитку громадянського суспільства в контексті вирішення стратегічних завдань. Інтелектуальний наратив інформаційно-аналітичних продуктів покликаний допомогти в прийнятті ефективних управлінських рішень центральними та місцевими органами державної влади й самоврядування.

Таблиця

**Кількість e-mail офіційних веб-сайтів
регіональних органів державної влади
та місцевого самоврядування, які отримують
інформаційно-аналітичні продукти СІАЗ, НЮБ і ФПУ НБУВ**

Рік	Кількість e-mail офіційних веб-сайтів місцевих владних інституцій
2009	511
2010	511
2011	981
2012	1383
2013	1443
на початку 2014 р.	1443
наприкінці 2014 р.	1206
2015	1496
2016	1925
2017	1967
2018	1444
2019	1551

Як показує практика, бібліотечні продукти аналітичних структур НБУВ набувають все ширшого попиту – представники місцевих владних інституцій оприлюднюють ці матеріали на своїх сайтах, репрезентують через сайти публічних бібліотек ОТГ для широкого інформаційного забезпечення місцевих громад.

Очевидно, що досвід реалізації бібліотечними фахівцями-аналітиками НБУВ інформаційно-аналітичного супроводу має важливе значення

в забезпеченні ефективної комунікації влади і громади задля прогресивного суспільного розвитку, оскільки передбачає:

- своєчасне широке донесення в регіони урядових рішень і дій з неупередженими роз'ясненнями й коментарями;

- у межах бібліотечного моніторингу вироблення експертних висновків щодо політичної ситуації/суспільної реакції/певних проблем для вироблення ефективних управлінських рішень владними інституціями;

- використання електронних каналів комунікації, а саме: сайтів місцевих органів державної влади і самоврядування для забезпечення науковою, достовірною інформацією місцевих громад;

- вивчення інформаційних запитів дистантних користувачів, зокрема представників місцевих владних інституцій і громадських структур для ефективнішого змістового наповнення бюлетенів матеріалами регіональної тематики, включення гострих питань у загальносуспільний дискурс тощо.

Для вдосконалення цього напрямку бібліотечної роботи вбачається доцільним активніше застосування науковою бібліотекою соціологічних методів дослідження інформаційних потреб представників і владних, і громадських структур у регіонах. Вивчення нагальних питань розвитку місцевих громад, уточнення завдань, що стоять перед управлінськими структурами регіональної влади, – це орієнтир для бібліотечних фахівців, які покликані забезпечувати суспільно-інформаційні запити для вдосконалення інформаційно-аналітичного супроводу владних інституцій в областях України.

Таким чином, за участі наукової бібліотеки відбувається оперативне наповнення науковою, інтелектуальною достовірною інформацією системи комунікаційних каналів, у результаті функціонування якої реалізується інформаційно-аналітичне забезпечення органів державної влади і самоврядування. Владні інституції своєю чергою оприлюднюють на своїх сайтах випуски НЮБ і СІАЗ НБУВ для інформування місцевих громад. Такий досвід щодо широкого інформаційного охоплення представляє значний потенціал для подальшої розбудови державної системи стратегічних комунікацій, оскільки має у своєму арсеналі напрацьовані механізми оперативного наповнення комунікаційних каналів суспільно важливою інформацією.

Список використаних джерел

1. Гранчак Т. Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / Т. Гранчак. – Київ, 2014. – 184 с.
2. Довгань М. Бібліотеки в умовах децентралізації / М. Довгань // Буков. вісн. держслужби та місцевого самоврядування. – 2017. – Режим доступу: <http://buk-visnyk.cv.ua/miscve-samovryaduvannya/897/>. – Дата звернення: 14.06.2019. – Назва з екрана.
3. Ільганаєва В. Аналітика в структурі бібліотечної діяльності / В. Ільганаєва // Вісн. Харк. держ. акад. культури: зб. наук. пр. – Харків, 2007. – Вип. 23. – С. 109–117.
4. Формування стратегічного нарративу інформаційного забезпечення реінтеграції тимчасово окупованих територій у загальноукраїнський контекст : [монографія] / [В. Горовий (кер. проекту), О. Онищенко, Ю. Половинчак та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2017. – 212 с.
5. Чуприна Л. Аналітичні підрозділи бібліотеки в системі стратегічних комунікацій / Л. Чуприна // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2017. – Вип. 48. – С. 193–200.

References

1. Hnanchak, T. (2014). Biblioteka v informatsiinomu suprovodi upravlinnia suspilnymy protsesamy: polityko-komunikatsiinyi aspekt [Library in information support of public processes management: political and communication aspect]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Dovhan, M. (2017). Biblioteky v umovakh detsentralizatsii [Libraries in terms of decentralization]. *Bukovynskyi visn. derzhsluzhby ta mistsevoho samovriaduvannia – Bukovynian Visnyk Civil Service and Local Self-Government*. Retrieved from <http://buk-visnyk.cv.ua/miscve-samovryaduvannya/897/>. Kyiv [in Ukrainian].
3. Ilyanaeva, V. (2007). Analytika v strukturi bibliotechnoi diialnosti [Analytics in the structure of library activity]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury: zbirnyk naukovykh prats – Bulletin of the Kharkiv State Academy of Culture: a Collection of Scientific Papers*, issue 23, pp. 109–117. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Horovyi, V., Onyshchenko, O., Polovynchak, Yu. et al. (2017). Formuvannia stratehichnoho naratyvu informatsiinoho zabezpechennia reintehratsii

tymchasovo okupovanykh terytorii u zahalnoukrainskyi kontekst [Formation of a strategic narrative of information support for the reintegration of temporarily occupied territories into the Ukrainian context]. Kyiv [in Ukrainian].

5. Chupryna, L. (2017). Analitychni pidrozdily biblioteky v systemi stratehichnykh komunikatsii [Library analytical units in the system of strategic communications]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue. 48, pp. 193–200. <https://doi.org/10.15407/np.48.274> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.08.2019.

Oxana Zhelai,

Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5498-0559>

Iryna Sobolieva,

Leading Bibliographer,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4199-9194>

Kyiv, Ukraine

Library Information and Analytical Support of Regional Power Institutions as an Important Component of Strategic Communications Development: Experience of Analytical Units of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

The role and importance of scientific library in the process of development of socio-political communication, in particular, information and analytical support of local state authorities and self-government are considered. The experience of work of analytical units of V.I. Vernadsky National Library of Ukraine on filling of communication channels of authorities and community with scientific socially important information, which outlines strategic directions of development of a democratic society, is analyzed. The attention is focused on the growth of information requests in the process of social transformation, in particular in the governing structures of the authorities and self-government. Effective mechanisms of using telecommunication networks for providing users with library scientific and intellectual information products, ways of increasing the efficiency of providing public information requests are outlined. Examples of increasing popularity and demand for information and analytical products for remote users of the scientific library are given.

It is substantiated that the development of the analytical structures of the scientific library represents a considerable potential for the further elaboration of the state system of strategic communications, since the mechanisms for prompt filling of communication channels with socially important information have been developed in their arsenal.

Keywords: scientific library, information and analytical support of regional state authorities and local self-government, strategic communications.